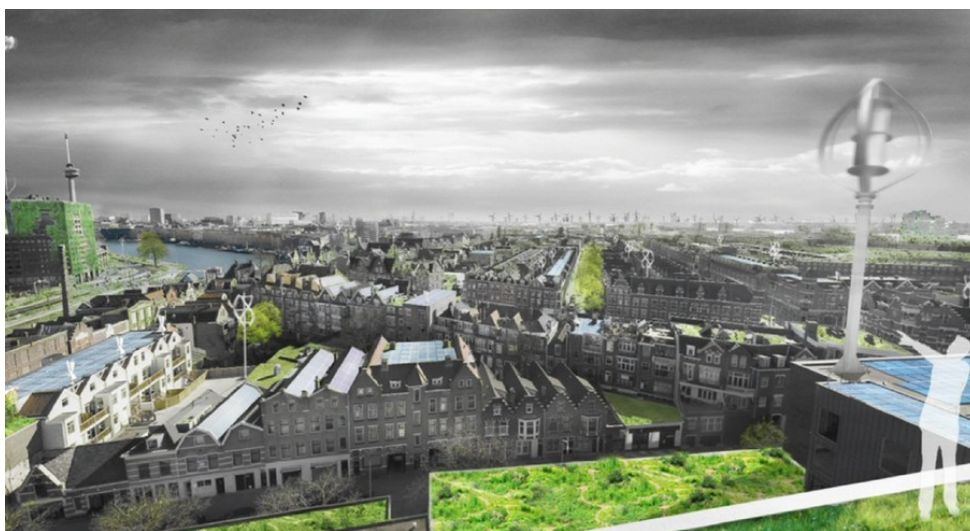

Gedeputeerde en Provinciale Staten van Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag

Energietransitie als ontwerpopgave

Bron: [Dirk Sijmons](#)

Datum : 25 april 2016
Onderwerp : **Brief over de ruimtelijke impact van energietransitie**
Ons kenmerk : PAL 2016/07

Geachte leden van GS en PS,

PAL-lunchlezing

Wat is de ruimtelijke impact van energietransitie? Dat was de hoofdvraag bij de boeiende en drukbezochte PAL-lunchlezing van Dirk Sijmons over [Het energielandschap van de toekomst](#), (zie de [Webcast](#)), die mede op verzoek van energiedeputeerde Han Weber is georganiseerd.

PAL-brief met inzichten

De evaluatie van deze lezing heeft geleid tot deze brief met inzichten om te komen tot een duurzame energievoorziening in een aantrekkelijke omgeving. Hiermee beogen wij de energiedoelstellingen uit het provinciale Hoofdlijnen akkoord (2015), het nationale Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en het mondiale Klimaatakkoord van Parijs (COP21, 2015) te helpen realiseren. Deze brief bouwt mede voort op ons advies [Ruimte voor energiebesparing en -transitie](#) (2013).

Trias energetica

Deze brief volgt deze door Kees Duijvestein geïntroduceerde en door Sijmons gepresenteerde voorkeursvolgorde voor de omgang met energie:

1. besparen;
2. inzet van duurzame bronnen;
3. efficiënte inzet van (bij voorkeur schoon) fossiel.

De inzichten in deze brief gaan over de mogelijke provinciale rol en inzet bij energiebesparing en duurzame opwekking (de eerste twee punten van de trias energetica) vanuit het besef dat inzet op alle drie de sporen nodig is (dus en-en-en).

Inzichten

1. Zet in op energiebesparing

Zet allereerst in op energiebesparing, want de lezing van Sijmons leerde ons dat iedere megajoule die wordt bespaard een veelvoud aan energie voorkomt die hiervoor moet worden opgewekt (en verloren gaat bij opwekking, eventuele opslag, omzetting en transport). Bovendien is energiebesparing vanuit economisch en maatschappelijk oogpunt doorgaans kosteneffectiever dan een duurzame energievoorziening.

Energiebesparing klinkt simpel, maar blijkt in praktijk vaak lastig. Zo leveren energiebesparende maatregelen door het rebound-effect doorgaans minder op dan beoogd. Dit illustreerde hij o.a. aan de hand van LED-verlichting. Deze energiezuinige lichtbron blijkt namelijk ook meer te worden ingezet, zoals op locaties en in toepassingen waar dit in het verleden niet mogelijk, haalbaar of betaalbaar was (zoals b.v. het verlichten van hele gevels). Ook auto's zijn per saldo nauwelijks zuiniger geworden, maar wel veel veiliger, zwaarder, schoner en comfortabeler.

Bron: [Energiecollege Dirk Sijmons](#)

Sijmons gaf in zijn presentatie aan dat een Belasting op Toegevoegde Koolstof (BTK) inzet van fossiele brandstoffen afremt en duurzame energieopwekking bevordert. Dit dient volgens de PAL uit oogpunt van effectiviteit en gelijke concurrentieverhoudingen ('level playing field') bij voorkeur op mondiaal of Europees niveau te worden geregeld.

Zet ten slotte ook in op stedelijke verdichting, omdat het energiegebruik per hoofd van de bevolking afneemt met toenemende stedelijke dichtheid. Dit geldt zowel voor vervoer (o.a. door kortere verplaatsingsafstanden en meer vervoer te voet, per fiets en OV) als voor verblijf (o.a. door meer gestapelde bouw en hogere vierkante meter prijzen, wat zuinig ruimtegebruik stimuleert).

2. Het energielandschap van de toekomst is een ontwerpogave

Het fossiele tijdperk (vanaf 1850 tot wellicht ca. 2050 op basis van steenkool, olie en gas) willen wij uit oogpunt van klimaat en gezondheid en een duurzame energievoorziening graag achter ons laten. In dit fossiele tijdperk was en is de landschappelijke invloed van de energievoorziening in Zuid-Holland relatief beperkt (aangezien deze energie grotendeels buiten Zuid-Holland werd en wordt gewonnen).

Overigens was er in Nederland en Zuid-Holland voor dit fossiele tijdperk ook al sprake van een zichtbaar energielandschap ('het energielandschap van het verleden'), o.a. in de vorm windmolens en veenafgravingen.

In een steeds meer op kennis gebaseerde economie vragen onze inwoners niet alleen om een duurzame energievoorziening, maar ook om een aantrekkelijk landschap waar de duurzame energieopgave op goede wijze is ingepast.

Het energielandschap van de toekomst vormt dan ook een ontwerpogave waar de provincie, onder andere door inzet van ruimtelijk ontwerpers, samenwerking met medeoverheden, marktpartijen en kennisinstellingen en door ruimtelijk beleid, met instrumenten als kwaliteitskaarten en gebiedsprofielen en in de toekomst ook de omgevingsvisie, een belangrijke en positieve bijdrage aan kan leveren.

Investeer daarom in duurzame energieopties die zo min mogelijk afbreuk doen en zo mogelijk bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van stad en land.

Zet voor de opwekking op korte termijn in op de meest kansrijke opties. Daarbij gaat het voor Zuid-Holland met name om warmte en wind.

Bij warmte gaat het zowel om inzet van restwarmte (met name uit de regio Rotterdam), als om inzet van bodemenergie (geothermie en warmte- en koudeopslag) en aansluiting van deze bronnen op warmtenetten voor transport naar de afnemers.

Benut met name de restwarmte uit het havengebied beter, waar ca. 40% van onze energie wordt gebruikt, voor het verwarmen van de nabije stedelijke omgeving en kassen. Een verbod op lozing van restwarmte, zoals in Kopenhagen, draagt hier sterk aan bij. Wij verwachten dat in Zuid-Holland het economisch en maatschappelijk rendement van investeringen in de warmte-infrastructuur relatief hoog zullen zijn en dat dit een grote bijdrage zal leveren aan de verduurzaming van onze energievoorziening. Een ander voordeel is dat de ruimtelijke impact hiervan relatief beperkt zichtbaar is (want voornamelijk onder de grond).

De landschappelijke bezwaren van wind op land kunnen worden beperkt door vergunningen te verbinden aan een redelijke termijn (b.v. 20 jaar) waarop investeringen hierin kunnen worden terugverdiend. Die turbines staan er immers niet voor de eeuwigheid. Bovendien houden wij er rekening mee dat het gaat om een overgangstechnologie, die mogelijk binnen enkele decennia over zijn hoogtepunt heen zal zijn en zal worden vervangen door aantrekkelijker duurzame opties (met name zon).

Zet ook in op zon en biomassa en faciliteer in Zuid-Holland onderzoek naar mogelijk in de toekomst perspectiefrijke duurzame energieopties, waaronder getijden- en golfslagenergie.

Leg waar zinvol ook een koppeling met het provinciaal landbouw- en economisch beleid, zoals het voorzien van agrarisch vastgoed van zonnedaken (b.v. onder het motto 'asbest eraf, zon erop'), de teelt van grondstoffen voor de biobased economy, of het benutten van reststromen voor energieopwekking (o.a. via biovergisters).

Zet ook in op het verwerven van Europese middelen voor onderzoek naar opwekking, opslag en transport van duurzame energie.

3. Organiseer regionaal en lokaal eigenaarschap

Ervaringen hier en elders in Europa leren ons dat een top down aanpak van de energietransitie niet goed werkt. De grote maatschappelijke weerstand tegen de Rijkscoördinatierегeling voor het plaatsen van windturbines illustreert dit. Eigenaarschap blijkt internationaal van essentieel belang voor een geslaagde energietransitie. Mede om die reden geeft plaatsing van hetzelfde formaat windturbines, ook in grote aantallen, in b.v. Duitsland of Denemarken (ook in gebieden met een vergelijkbare bevolkingsdichtheid), doorgaans veel minder maatschappelijke weerstand dan in Nederland. Wij pleiten daarom voor energiebeleid met meer samenhang en samenwerking en meer regionaal en lokaal eigenaarschap. Ondersteun als provincie de organisatie van dit eigenaarschap - zoals in de vorm van energiecoöperaties - en ondersteun die partijen bij en draag zorg voor een goede landschappelijke inpassing (zie punt 2).

Wij zijn graag bereid om naar aanleiding van deze brief met u het gesprek aan te gaan.

Met vriendelijke groet,

Jan (J.J.) Helder

W.G.

Voorzitter

Jos (J.M.) Brouwer

W.G.

Secretaris